

Türkiye’de Eğitim Denetmenlerinin Profili*

Türkay Nuri Tok**

Özet

Bu araştırmanın amacı, müfettişlerin demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerini, yaşam ve tüketim alışkanlıklarını, akademik niteliklerini ortaya koymak; toplumsal, ekonomik, siyasal ve mesleki konulardaki görüşlerini belirlemektir. Araştırma tarama modelindedir. Çalışmanın örneklemini 651 denetmen oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak 39 sorudan oluşan bir anket kullanılmıştır. Denetmenler, çoğunlukla Türk Halk Müziği dinlemektedirler. En çok okudukları kitap türü, romandır. Yıllık izinlerini daha çok deniz kenarında geçirmektedirler. Yabancı dillerinin iyi düzeyde olmadığını belirtmektedirler. Araştırmaya katılanların çoğunluğu eğitim işkolundaki bir dernek ya da sendikaya üyedir. Tamamına yakını ücretleri yeterli bulmadıklarını, daha iyi bir ücret karşılığında başka bir kuruma geçebileceklerini, çocuklarının müfettişlik mesleğini seçmesini istemediğini belirtmektedirler.

Anahtar Sözcükler: Eğitim denetmeni, denetmen profili, denetim

The Profile of Education Supervisors in Turkey

Abstract

The purpose of this research is to demonstrate supervisors’ demographic, socio and economic characteristics, their life styles and expenses, and their professional features and also to identify supervisors’ opinions of social, economic, political, and professional issues. This is a survey. The sample of this study included 651 supervisor. As a means of data collection was used the questionnaire included 39 questions. Supervisors mostly listened to Turkish folk music. They rather preferred reading novels. Supervisors spent their summer holidays on seaside report areas, and they didn’t have good knowledge of a foreign language. The majority of the participants were a member of any association or union in education. The majority of the participants also reported that they did not find their salaries sufficient enough but they could work in any other institution with a higher salary. Moreover, they expressed that they did not want their children to become supervisors.

Key Words: Education supervisor, supervisor profile, supervision

Giriş

Eğitim denetimi, örgütsel etkinlikleri destekleyen, etkileşimi koordine eden, öğretimsel programın devamlılığını ve gelişmesini sağlayan ve amaca ulaşma başarısını değerlendiren öğretimsel bir liderliktir (Krey ve Burke, 1989). Neagley ve Evans’a (1980) göre, eğitim denetimi; öğretimi,

öğrenmeyi, müfredatı ve ilgili bütün herkesi geliştirmek için tasarlanan pozitif, dinamik ve demokratik eylemlerdir. Sergiovanni ve Starrat (2002) ise, denetimi öğretmen ve deneticilerin uygulamalar hakkında daha fazla bilgi edinmelerine, bunları çevre ve örgüt için en iyi şekilde kullanmalarına yardım etme olarak

*Bu makale 23-27 Ağustos 2010 tarihleri arasında Helsinki/Finlandiya’da düzenlenen The European Conference on Educational Research 2010 adlı kongrede sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd.Doç.Dr., Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Denizli
e-posta: turkaytok@gmail.com

tanımlamıştır. Yapılan tanımlara bakıldığında eğitim denetiminin, öğretimin geliştirilmesine yardım eden bir süreç olduğu görülmektedir (Glickman, Gordon ve Ross-Gordon, 2004; Olivia ve Pawlas, 2001).

Yönetim kuramlarındaki gelişmelerin de etkisiyle zaman içinde denetimin amacı ve anlamı kontrole dayalı bürokratik denetimden, öğretmenlerin öğretimini geliştirmeye yardım etmek olan demokratik denetime, bunun sonucu olarak da denetim anlayışında kontrolden katılıma, değerlendirmeden desteğe bir gelişim olmuştur (Sullivan ve Glanz, 2000). Ancak günümüzde hala birçok ülkede denetmenlerin kontrole dayalı bir görev yaptıkları görülmektedir (UNESCO, 2007). Türkiye’de de son yıllarda denetmenlerin rollerinde denetçilikten rehberliğe doğru bir değişim gözlenmesine rağmen, yapılan araştırmalar, denetmenlerin rehberlik görevlerinden daha çok soruşturmacı, otoriter ve eleştirmen kimliğinin ön planda olduğunu, kontrol odaklı denetmenlik görevlerinde ısrar ettiklerini göstermektedir (Açıkgöz, 1990; Memişoğlu, 2007; Ünal ve Gürsel, 2007; Yaman, Evcek, ve İnandı, 2008 Yavuz, 1995). Denetime ilişkin bu yaklaşım, verim, emretme ve kontrol öğelerini önemseyen, işi yapandan çok yapılan işin gözlenmesini önemseyen ve zorlayıcılığı ön plana çıkaran klasik yönetim anlayışını yansıtır (Başar, 1995). Bu anlayışta, eğitim denetiminde bir otorite figürünün, çalışanların kurallara uygun davranıp davranmadığını kontrol etmesi anlamına gelmektedir (Acheson ve Gall, 1997; Glickman ve diğerleri, 2004; Sullivan ve Glanz, 2000). Denetim uygulamalarının durum saptama, kontrol etme ve değerlendirmeden öteye geçmediği anlaşılmaktadır (Korkmaz ve Özdoğan, 2005; Özmen, 2000; Söbü, 2005). Öğretmenin ihtiyacı olmadan, sadece performans değerlendirmeye yönelik yapılan bu denetim, denetlenenlerin kaygılanmasına ve denetime olumsuz bakmalarına (Acheson ve Gall, 1997), işbirliğinden kaçınmalarına, sorunlarını denetmene samimi olarak açamamalarına ve bunun sonucunda denetmene yönelik olumsuz bir imaj geliştirilmesine neden olmaktadır (Sarpkaya, 2004; Taymaz, 2010).

Türkiye Eğitim Sisteminde Denetim

Türkiye’deki eğitim politikaları Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yerine

getirilmektedir. Türkiye’de eğitim sisteminin geliştirilmesi ve yenileştirilmesi için öncelikli sistemin aksayan yönleri hakkında sağlıklı dönüt almak ve uygulayıcı olarak öğretmen ve yöneticilere etkin bir rehberlik ve denetim yapma görevini, merkezde bakanlık müfettişleri ve iç denetçiler, illerde eğitim denetmenleri yerine getirmektedir (Arabacı, 2012). Bakanlık müfettişleri merkez örgütünde Bakan adına görev yaparlar. Bakanlık merkezinde ve ortaöğretim kurumlarında denetimi gerçekleştirirler. İç denetçiler müsteşar adına, Bakanlığa bağlı merkez, taşra ve yabancı ülkelerdeki kurumlarda denetim görevlerini sürdürürler.

Bu araştırmanın konusu olan eğitim denetmenleri bir yarışma sınavından sonra mesleğe atılırlar. Sınava, en az dört yıl süreli yüksek öğrenim görmüş öğretmenler başvurabilir. Sınavda başarılı olanlar 3 yıl denetmen yardımcısı olarak görev yapar, aynı zamanda denetmen yetiştirme kurslarına katılırlar. Bu kurslar sonucunda yapılan sınavlarda başarılı olanlar eğitim denetmeni ünvanını alırlar. Eğitim denetmenleri illerde milli eğitim müdürüne bağlı olarak görev yapar ve buradaki ilköğretim okullarını denetlerler (MEB, 1999).

Müfettişlerin eğitim sistemindeki yeri, rolleri, görev alanları, iletişim becerileri, öğretmen ve okul müdürleri ile olan ilişkileri, başkaları tarafından nasıl algılandıkları, mesleklerine yönelik çalışmaları, onların başka eğitimcilere veya çeşitli eğitsel konulara ilişkin görüşleri, örgütsel tutumları gibi konular yıllardır tartışılmaktadır. Bu tartışılan konularda birçok araştırma yapılmıştır. Ancak, Aypay (2010) tarafından yapılan çalışma dışında, müfettişlerin profilinin araştırıldığı, bu görevi yapanların kimler olduğunu ortaya çıkaracak bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan araştırmalar daha çok öğretim elemanlarının (Karakütük, Tunç, Özdem ve Bülbül, 2008; Özdemir, Yüksel, Cemaloğlu ve diğerleri, 2005; Özer, Öner ve Güney, 2007), öğretmenlerin (Okçabol ve Gök, 1998), okul müdürlerinin (Balci ve Yılmaz, 2005) ve üniversite öğrencilerinin (Aksu, Daloğlu, Yıldırım, Kiraz ve Demir, 2007; Kızılcıoğlu, 2009; Kocabaş, 2000; Ok ve Önkol, 2007; Şenol ve Tüfekçi, 2007) profilini belirlemeye yöneliktir.

Bu çalışmada denetmenlerin demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerini, yaşam alışkanlıklarını, akademik niteliklerini ortaya koymak; toplumsal, ekonomik, siyasal ve mesleki konulardaki görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Denetmenler, okul müdürleri ve öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişiminde önemli bir rol oynarlar. Denetmenlerin kişisel özellikleri, yaşam biçimleri, toplumsal, ekonomik ve siyasal konulara ilişkin yaklaşımları denetmenlik görevlerini etkileyebilir. Bu anlamda araştırmadan elde edilecek sonuçlar denetmenlerin seçimi, yetiştirilmeleri, hangi yönlerden gelişmeye ve desteğe gereksinim duyduklarının belirlenmesi açısından alanyazına bir katkı sağlayabilir.

Yöntem

Araştırma tarama modelindedir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen varolan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 1999). Eğer, araştırmanın amacı çok sayıda obje veya insana ilişkin bazı betimlemelerde bulunmak ise tarama modeli en uygun model olarak görülmektedir (Balci, 1995).

Araştırmanın evrenini Türk Eğitim Sisteminde görev yapan 2833 eğitim denetmeni oluşturmaktadır (MEB 2010). Müfettişlerin görev yaptığı beş hizmet bölgesi "alt evren" kabul edilerek her alt evrenin bütün evren içindeki payına göre tabakalı örnekleme yapılmıştır. Her bölgeden müfettiş sayısı ve coğrafi bölge özellikleri dikkate alınarak 5'er il örnekleme alınmıştır. Hizmet bölgelerine göre örnekleme alınan illerdeki denetmenlere 812 adet soru formu gönderilmiştir. Geri dönen soru formlarından hatalı ya da eksik doldurulanlar çıkarıldıktan sonra 651 tanesi değerlendirmeye alınmıştır.

Veri toplama aracı, katılımcıların profilini ortaya çıkarmak amacıyla Karakütük ve arkadaşları (2008) tarafından öğretim elemanlarının profilini belirlemeye yönelik olarak geliştirilen ölçme aracından yararlanılarak hazırlanmıştır. Öğretim elemanlarını ilgilendiren sorular yerine denetmenlerle ilgili sorular eklenmiş ve denetmen profiline yönelik bilgileri toplayabilmek için bazı bölümler yeniden düzenlenmiştir. Yapılan düzenlemeler sonucunda çoktan seçmeli 39 sorudan oluşan bir soru formu oluşturulmuştur.

Çalışmada kullanılan bu soru formunun birinci bölümünde denetmenlerin demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri, yaşam alışkanlıkları ve akademik niteliklerini belirlemeye yönelik 31 soruya yer verilmiştir. İkinci bölümünde ise toplumsal, ekonomik, siyasal ve mesleki konulardaki görüşlerini belirlemek için 8 soru yöneltilmiştir. Soru formunun Croanbach Alfa değeri .86'dır.

Araştırmada toplanan veriler SPSS 16.0 yardımı ile çözümlenmiştir. Soru formunda yer alan sorulara ilişkin veriler yüzde ve frekans dağılımları alınarak betimlenmiş ve yorumlanmıştır.

Bulgular

Denetmenlerin demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri

Araştırma kapsamındaki eğitim denetmenlerinin % 93,4'ü erkek, % 6,6'sı bayan; % 38,7'si 45-54 yaş arası, 33,9'u 55 yaş ve üzeri, geriye kalanları 44 yaş ve altındadır. Tamamına yakını (% 94,9) eğitim denetmeni ve yardımcısı olarak görev yapmakta, geriye kalanları (% 5,1) eğitim denetmenleri başkanı ve başkan yardımcısıdır (Tablo 1).

Tablo 1. Araştırma grubunun özellikleri

Özellikler	f	%
Cinsiyet		
Bay	608	93,4
Bayan	43	6,6
Yaş		
34 ve altı	19	2,9
35-44	159	24,4
45-54	252	38,7
55 ve üzeri	221	33,9
Unvan		
Başkan/bşk.yrd.	33	5,1
Denetmen/den. Yrd.	618	94,9
Toplam	651	100

Araştırmadaki denetmenlerin çoğunluğu 1. bölgede görev yapmaktadır (% 40,2). Daha sonra sırasıyla 2. bölge (% 24,3), 3. bölge (%

19,4), 4. bölge (% 10,8) ve 5. bölgede (% 5,4) görev yapanlar gelmektedir. Denetmenlikteki hizmet sürelerine bakıldığında çoğunluğunun 11-15 yıllık (% 35,2) olduğu görülmektedir. Hizmeti 21 yıl ve üzeri olanlar % 27'sini; 6-10 yıllık olanlar % 16,7'sini; 16-20 yıllık olanlar % 15,8'ini; 5 yıldan az hizmeti olanlar % 5,2'sini oluşturmaktadır (Tablo 2).

Tablo 2. Denetmenlerin görev yaptıkları bölgeler ve hizmet süreleri

Görev durumu	f	%
Bölge		
1	262	40,2
2	158	24,3
3	126	19,4
4	70	10,8
5	35	5,4
Hizmet süresi		
0-5	34	5,2
6-10	109	16,7
11-15	229	35,2
16-20	103	15,8
21 +	176	27,0
Toplam	651	100

Büyüme çağlarında denetmenlerin yarısına yakını (% 45) köyde bulunmuştur. Daha sonra sırasıyla ilçede (% 25,8), il merkezinde (%21,7),kasabada(%7,1)çocukluklarıgeçmiştir. Yurtdışında bulunanlar sadece 3 kişidir (Tablo 3).

Tablo 3. Müfettişlerin doğdukları yerleşim birimi

Yerleşim birimi	f	%
Köy	293	45,0
İlçe	168	25,8
İl	141	21,7
Kasaba	46	7,1
Yurtdışı	3	0,5
Toplam	651	100

Denetmenlerin annelerinin % 30,6'sı, babalarının ise % 13,5'i okur yazar değildir. Annelerinin % 66,5'i, babalarının % 71,7'si ilkökul, annelerinin % 0,5'i, babalarının 5,6'sı yükseköğrenim mezunudur. Annelerinin tamamına yakını (% 95,7) ev hanımıdır. Babalarının mesleğine gelince, % 33,2'si çiftçi, % 23,8'i memur, % 22,5'i işçidir. Geriye kalan % 20,4'ü serbest meslek sahibidir (Tablo 4).

Tablo 4. Denetmenlerin anne ve babasının eğitim durumları ve meslekleri

Eğitim durumları ve meslekleri	Anne		Baba	
	f	%	%	f
Eğitim durumu				
Okur yazar değil	199	30,6	88	13,5
İlkokul	433	66,5	467	71,7
Ortaokul	16	2,5	59	9,1
Yüksek öğrenim	3	0,5	37	5,6
Meslek				
İşçi	6	0,9	147	22,5
Çiftçi	5	0,7	216	33,2
Memur	15	2,3	155	23,8
Serbest	2	0,3	133	20,4
Ev hanımı	623	95,7	-	-
Toplam	651	100	651	100

Denetmenlerin % 92'si evlidir. Tamamına yakını çocuk sahibi (% 94,4), yarısından fazlası 2 çocuk sahibi (% 53,9), ardından 3 çocuklu (% 20,4) denetmenler gelmektedir. Eşlerinin % 55,5'i çalışmakta, % 44,6'sı çalışmamaktadır (Tablo 5).

Tablo 5. Müfettişlerin aile durumu

Aile durumu	f	%
Medeni durum		
Evli	599	92,0
Bekar	35	5,4
Dul	17	2,6
Çocuk durumu		
Çocuk sahibi	615	94,4
Çocukları yok	36	5,5
Çocuk sayısı		
0	36	5,5
1	82	12,6
2	351	53,9
3	133	20,4
4+	49	7,5
Eşinin çalışma durumu		
Çalışıyor	361	55,5
Çalışmıyor	290	44,6
Toplam	651	100

Denetmenler yarısına yakınının (% 45,4) evlerine giren toplam aylık gelir, 2001-3000 TL arasındadır. % 32,6'sının geliri 2000 TL ve altındadır. Katılımcıların neredeyse tamamı

(% 95,2) ücretlerini yeterli bulmamaktadırlar. Denetmenlerin çoğunluğu hem ev (% 80,2) hem de araba (% 79,1) sahibidir (Tablo 6).

Tablo 6. Denetmenlerin ekonomik durumlarına ilişkin görüşleri

Ekonomik durumlarına ilişkin görüşleri	f	%
Ailelerinin toplam aylık geliri		
1000-2000	212	32,6
2001-3000	296	45,4
3001-4000	110	16,9
4001+	33	5,1
Ücretlere yönelik görüşleri		
Yetersiz	620	95,2
Yeterli	31	4,8
Kendilerine ait ev durumu		
Var	518	80,2
Yok	133	19,8
Kendilerine ait araba durumu		
Var	523	80,3
Yok	128	19,7
Toplam	651	100

Denetmenlerin yarısından fazlası (% 65,1) daha iyi bir ücret karşılığında başka bir kuruma geçebileceklerini belirtmektedirler. Yaklaşık üçte biri (% 34,9) ise başka bir kuruma geçmeyi düşünmemektedir. Çoğunluğu (% 74,7) çocuklarının denetmenlik mesleğini seçmesini istememektedirler (Tablo 7).

Tablo 7. Denetmenlerin mesleğe yönelik görüşleri

Mesleğe yönelik görüşleri	f	%
Daha iyi bir ücret karşılığında başka bir kuruma geçme isteği		
Hayır	227	34,9
Evet	424	65,1
Çocuklarının müfettişlik mesleğini seçmesini isteyip istememeleri		
Hayır	486	74,7
Evet	165	25,3
Toplam	651	100

Araştırmaya katılanların çoğunluğunun (% 80,8) Sivil Toplum Kuruluşları (STK)'na üye oldukları görülmektedir. Denetmenlerin en fazla üye olduğu STK, Tüm Eğitimciler ve Eğitim Müfettişleri Sendikası (TEMSEN) 'dır (% 70,7). Daha sonra Müfettişler Derneği gelmektedir (% 17,3) (Tablo 8).

Tablo 8. Denetmenlerin STK'ya üyelik durumu

STK'ya üyelik durumu	f	%
STK üyeliği		
Evet	526	80,8
Hayır	125	19,2
Üye oldukları STK		
Tem-Sen	372	70,7
Müfettişler Derneği	91	17,3
Eğitim Sen	33	6,3
Eğitim Bir Sen	17	3,2
Türk Eğitim Sen	9	1,7
Eğitim İş	4	0,8
Toplam	526	100

Denetmenlerin yaşam alışkanlıkları, akademik nitelikleri

Bu bölümdeki "yaşam alışkanlıklarına" yönelik sorularda denetmenlerin birden fazla seçeneği işaretleyebilecekleri belirtilmiştir.

Denetmenler mesleğinin dışında kalan zamanlarının çoğunu daha çok gazete ve dergi okuyarak (% 82), TV seyrederek ((% 65,9), hobileri ile uğraşarak (% 39,5) geçirmektedirler. Spor yaparak zamanlarını değerlendirenler % 37,3'tür. Ayrıca sinema, tiyatro (% 32), kafe, lokal vb. (% 26,3) yerlere giderek de zamanlarını değerlendirdiklerini belirtmektedirler (Tablo 9).

Tablo 9. Denetmenlerin mesleğinin dışında kalan zamanlarını değerlendirdikleri etkinlik türü

Etkinlik türü	f	%
Gazete, dergi okumak	353	82,0
TV seyretmek	429	65,9
Hobileri ile uğraşmak	257	39,5
Spor yapmak	243	37,3
Sinemaya, tiyatroya gitmek	208	32,0
Kafe, lokal vb. Yerlere gitmek	171	26,3
Diğer	98	15,1

Televizyon programları içinde en çok haber (% 89,6), belgesel (% 64,7), tartışma (% 62,5) programlarını izlemektedirler. Bunun yanı sıra spor (% 28), sinema (% 24,1), dizi (% 21,7), yarışma (% 21,7), magazin (% 3,4) programları izlenmektedir (Tablo 10).

Tablo 10. Denetmenlerin izledikleri TV programları

TV programları	f	%
Haber	583	89,6
Belgesel	421	64,7
Tartışma	407	62,5
Spor	182	28,0
Sinema	157	24,1
Dizi	139	21,7
Yarışma	141	21,7
Magazin	22	3,4
Diğer	19	2,9

Denetmenler en fazla Türk halk müziği (% 85,3) dinlemektedir. Türk sanat müziği de en çok tercih edilen bir diğer müzik türüdür (% 71,9). Ayrıca klasik müzik (% 20,4), Türkçe pop müzik (% 14,3) dinlenen diğer müzik türlerindedir. En az rock ve yabancı dilde pop müzik dinlediklerini belirtmektedirler (% 3,5) (Tablo 11).

Tablo 11. Denetmenlerin dinledikleri müzik türü

Dinledikleri müzik türü	f	%
Türk halk müziği	555	85,3
Türk sanat müziği	468	71,9
Klasik müzik	133	20,4
Türkçe pop	93	14,3
Arabesk	30	4,6
Rock	23	3,5
Yabancı dilde pop	23	3,5
Diğer	23	3,5

Denetmenler alanları dışında en çok roman okumayı tercih etmektedirler (% 57,3). Okudukları diğer kitap türleri ve oranları şöyle sıralanmaktadır: Siyaset (% 49,6), tarih (% 48,1), şiir (% 30,3), sağlık (% 22,0) ve dini kitaplar (% 21,0) (Tablo 12).

Tablo 12. Denetmenlerin okudukları kitap türü

Okudukları kitap türü	f	%
Roman	373	57,3
Siyasal	323	49,6
Tarih	313	48,1
Şiir	197	30,3
Sağlık	143	22,0
Dini	137	21,0
Diğer	59	9,1

Katılımcıların yarısından fazlası (% 53,3) evlerine her gün gazete almaktadır. Yüzde 26,4'ü hafta sonları, % 10,3'ü önemli bir konu ya da promosyon olduğunda gazete aldığını belirtmektedir. Geriye kalanları da diğer durumlarda gazete aldıklarını ifade etmektedirler (% 10,0) (Tablo 13).

Tablo 13. Denetmenlerin evlerine gazete alma sıklığı

Evlerine gazete alma sıklığı	f	%
Her gün	347	53,3
Hafta sonları	172	26,4
Önemli bir konu ya da promosyon olduğunda	67	10,3
Diğer	65	10,0
Toplam	651	100

Denetmenler gündemi en çok televizyondan takip etmektedirler (% 86,5). Ardından internet (% 62,8), gazete ve dergiler (% 59,1) gelmektedir. Radyodan takip edenlerin sayısı ise oldukça azdır (% 8,1) (Tablo 14).

Tablo 14. Denetmenlerin gündemi takip ettikleri haber kaynakları

Gündemi takip ettikleri haber kaynakları	f	%
Televizyon	563	86,5
İnternet	409	62,8
Gazete-dergi	385	59,1
Radyo	53	8,1
Toplam	651	100

Denetmenler yıllık izinlerini çoğunlukla deniz kenarında geçirmektedirler (% 54,2). Bir kısmı da doğa alanlarında (% 33,5), kendi evlerinde (% 33,5), köyde (% 33,2) izinlerini değerlendirmektedirler. Sadece % 3,1'i de yurtdışında izinlerini geçirdiklerini belirtmektedirler (Tablo 15).

Tablo 15. Denetmenlerin yıllık tatillerini geçirdikleri yerler

Tatillerini geçirdikleri yerler	f	%
Deniz kenarı	353	54,2
Evde	231	35,5
Doğa alanları	218	33,5
Köy	216	33,2
Diğer	46	7,1
Yurtdışı	20	3,1
Toplam	651	100

Denetmenlerin çoğunluğunun (% 81,7) alanlarıyla ilgili akademik bir dergiye abone olmadıkları görülmektedir. Sadece % 18,3'ünün aboneliği bulunmaktadır. (Tablo 16).

Tablo 16. Denetmenlerin alanıyla ilgili akademik bir dergiye abone olma durumu

Dergiye abone olma durumu	f	%
Hayır	532	81,7
Evet	119	18,3
Toplam	651	100

Denetmenlerin çoğunluğu yabancı dillerini yetersiz bulmaktadırlar (% 64,2). Yabancı dil düzeyini orta düzeyde bulanlar % 33 civarındadır. Yüzde 2,5'i çokiyi düzeyde olduğunu belirtmektedir. Denetmenlerin büyük çoğunluğunun yabancı dil konusunda sorun yaşadıkları görülmektedir (Tablo 17).

Tablo 17. Denetmenlerin yabancı dil düzeyi

Yabancı dil düzeyi	f	%
Yetersiz	418	64,2
Orta	217	33,3
Çok iyi	16	2,5
Toplam	651	100

Denetmenlerin mesleki, toplumsal ve ekonomik konulara ilişkin görüşleri:

Bu bölümde öncelikle denetmenlerin yaşamlarında etkili olan değerlere ve mesleki sorunlarının giderilmesinde etkili olabilecek kuruluşlara; ardından denetmenlere göre Türkiye'deki toplumsal, ekonomik ve mesleki alanda yaşandığı varsayılan sorunlar ve en çok güvendikleri kurumlara ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Tablo 20 ve 21'de denetmenlerden Türkiye'de "toplumsal-ekonomik" ve "mesleki" alanda yaşandığı varsayılan sorunlardan önemli gördükleri ilk beş sorunu, Tablo 22'de ise yine aynı şekilde en çok güvendikleri kurumları sıralamaları istenmiştir. Belirtilen maddeyi, sorun/ güvenilen kurum olarak görmeyenlerin sayısı, tabloda "hiç işaretlemeyenler" sütununda gösterilmiştir. Sorunu/ güvenilen kurumu, 1., 2. ya da 3. sırada görenlerin sayısı ilgili sütunlarda belirtilmiş; son sütunda ise, ilgili maddeyi ilk beş sorun/ güvenilen kurum arasında görenlerin sayısına yer verilmiştir.

Denetmenlerin yaşamlarında etkili olan değerlere bakıldığında, Gelenekler ve Törelerin (% 55,8) ve Dini Değerlerin (% 38,4) "orta" düzeyde etkilediği görülmektedir. Denetmenlerin yaşamlarını en "çok" etkileyen değerlerin Demokratik Değerler olduğu anlaşılmaktadır (% 73,3). Ardından Mesleki Değerler (% 66,2) ve Milli Değerler (% 60,7) gelmektedir (Tablo 18).

Tablo 18. Denetmenlerin yaşamlarında etkili olan değerlere ilişkin görüşleri

Değerler	f	Etkili olma düzeyi		
		%	Hiç	Orta
Gelenekler / töreler	f	44	363	148
	%	6,8	55,8	22,7
Milli değerler	f	26	165	395
	%	4,0	25,3	60,7
Dini değerler	f	70	250	231
	%	10,8	38,4	35,5
Demokratik değerler	f	20	103	477
	%	3,1	15,8	73,3
Mesleki değerler	f	21	132	431
	%	3,2	20,3	66,2

Denetmenler mesleki sorunlarının giderilmesinde etkili olabilecek kuruluşların başında hükümetleri (% 49,5) görmektedirler. Daha sonra sırasıyla TBMM (% 27,5), sendika ve dernekler (% 20,4), siyasi partiler (% 13,5), yazılı ve görsel basın (% 13,2) gelmektedir. Bu konuda üniversitelerin etkili olabileceklerini düşünenlerin oranı oldukça azdır (% 6,1) (Tablo 19).

Tablo 19. Denetmenler mesleki sorunlarının giderilmesinde etkili olabilecek kuruluşlar

Kuruluşlar	f	%
Hükümet	322	49,5
TBMM	179	27,5
Sendikalar/ dernekler	133	20,4
Siyasal partiler	88	13,5
Medya	86	13,2
Üniversiteler	40	6,1
Diğer	23	3,5
Toplam	651	100

Denetmenlerin Türkiye'de "toplumsal ve ekonomik alanda" yaşadığı varsayılan sorunlardan en önemli gördükleri sorun, "ekonomik istikrarsızlık ve işsizlik"tir (% 21,7). Daha sonra sırasıyla "insan hakları ihlalleri" (% 17,7) ve "terör olayları" gelmektedir (% 11,7). Bu sorunlar, aynı zamanda diğer denetmenler tarafından da ilk beş sorun arasında görülmektedir. "Dini inançlara yönelik saldırılar" ve "kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi" sorunu ise, diğerlerine göre daha az önemde bir sorun olarak belirtilmiştir (Tablo 20).

Denetmenlerden önceki soruda olduğu gibi, bu kez Türkiye Eğitim Sisteminin sorunlarına yönelik görüş belirtmeleri istenmiştir. En önemli gördükleri sorun olarak "eğitim politikalarının hükümetlere göre değişmesi" konusunu birinci sırada göstermişlerdir (% 20,3). Ayrıca bu sorun, denetmenlerce ilk beş sorun arasında gösterilen sorunlar içinde de ilk sırada yer almaktadır (% 79,7). Ardından sırasıyla "eğitime ayrılan kaynakların yetersizliği" (% 72,6), "siyasal kadrolaşma" (% 72,1), "nitelikli öğretmen açığı" (% 71,4) gelmektedir. "Okur-yazar oranının düşüklüğü", en az önemli görülen sorundur (Tablo 21).

Tablo 20. Denetmenlerin Türkiye’de toplumsal ve ekonomik alanda yaşandığı varsayılan sorunlara verdikleri öneme ilişkin görüşleri

Toplumsal ve ekonomik alandaki sorunlar	f %	Toplam				
		Önem sırası				
		Hiç yanıtlamaya n	1.sıra	2.sıra	3.sıra	İlk beş
Şiddet olayları	f	307	76	45	73	344
	%	47,2	11,7	6,9	11,2	52,8
İnsan hakları ihlalleri	f	227	115	87	75	424
	%	34,9	17,7	13,4	11,5	65,1
Dini inançlara yönelik saldırılar	f	516	30	32	26	135
	%	79,3	4,6	4,9	4,0	20,7
Laiklik karşıtı gelişmeler	f	332	93	88	59	319
	%	51,0	14,3	13,5	9,1	49,0
Devlet içinde çeteleşme	f	349	41	73	71	302
	%	53,6	6,3	11,2	10,9	46,3
Milli ve manevi değerlerin zayıflaması	f	353	59	63	79	298
	%	54,2	9,1	9,7	12,1	45,7
Kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi	f	514	7	22	29	137
	%	79,0	1,1	3,4	4,5	21,0
Terör olayları	f	276	76	65	72	375
	%	42,4	11,7	10,0	11,1	57,6
Ekonomik istikrarsızlık ve işsizlik	f	141	141	114	83	510
	%	21,7	21,7	17,5	12,7	78,3
Düşünce özgürlüğünün sınırlandırılması	f	390	31	39	55	261
	%	59,9	4,8	6,0	8,4	40,0
Diğer	f	625	8	3	1	26
	%	96,0	1,2	0,5	0,2	4,0

Tablo 21. Denetmenlerin Türkiye eğitim sisteminde yaşadığı varsayılan sorunlara verdikleri öneme ilişkin görüşleri

Eğitim Sistemindeki sorunlar	f %	Toplam				
		Önem sırası				
		Hiç yanıtlamayan	1.sıra	2.sıra	3.sıra	İlk beş
Eğitimde fırsat eşitsizliği	f	201	145	56	76	450
	%	30,9	22,3	8,6	11,7	69,1
Okullaşma oranının düşüklüğü	f	511	16	17	20	140
	%	78,5	2,5	2,6	3,1	21,5
Ezberci eğitim sistemi	f	338	71	62	61	313
	%	51,9	10,9	9,5	9,4	48,0
Eğitime ayrılan kaynakların yetersizliği	f	178	83	122	108	473
	%	27,3	12,7	18,7	16,6	72,6
Okullardaki şiddet olayları	f	528	6	15	30	123
	%	81,1	0,9	2,3	4,6	18,8
Eğitim politikalarının hükümetlere göre değişmesi	f	132	162	140	110	519
	%	20,3	24,9	21,5	16,9	79,7
Nitelikli öğretmen açığı	f	186	62	102	111	465
	%	28,6	9,5	15,7	17,1	71,4
Siyasal kadrolaşma	f	181	110	91	85	470
	%	27,8	16,9	14,0	13,1	72,1
Okur-yazar oranının düşüklüğü	f	579	5	12	14	72
	%	88,9	0,8	1,8	2,2	11,0
Eğitimin özelleştirilmesi	f	555	4	14	11	96
	%	85,3	0,6	2,2	1,7	14,7
Diğer	f	627	7	2	1	24
	%	96,3	1,1	0,3	0,2	3,6

Denetmenler Türkiye'de en çok Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK)'ne güvenmektedir (% 70,1). Güvenilen ilk beş kurum arasında gösterilen diğer üç kurum sırasıyla şöyledir: Anayasa

Mahkemesi (% 56,6), TBMM (% 47,0), STK (% 45,0). En az güvenilen kurum ise Siyasi Partiler (% 0,2) ve Medyadır (% 0,6) (Tablo 22).

Tablo 22. Denetmenlerin Türkiye’de en çok güvendikleri kurumlara ilişkin görüşleri

Kurumlar	f %	Önem sırası				
		Hiç yanıtlamayan	1.sıra	2.sıra	3.sıra	İlk beş
TBMM	f	345	104	49	56	306
	%	53,0	16,0	7,5	8,6	47,0
Hükümet	f	540	17	25	32	111
	%	82,9	2,6	3,8	4,9	17,0
TSK	f	194	272	73	49	457
	%	29,8	41,8	11,2	7,5	70,1
Üniversiteler	f	360	33	55	82	291
	%	55,3	5,1	8,4	12,6	44,7
Siyasal partiler	f	591	1	5	12	60
	%	90,8	0,2	0,8	1,8	0,9
Sivil toplum kuruluşları	f	358	44	74	72	293
	%	55,0	6,8	11,4	11,1	45,0
Sendikalar	f	478	8	23	40	173
	%	73,4	1,2	3,5	6,1	26,5
Emniyet	f	501	14	23	39	150
	%	77,0	2,2	3,5	6,0	23,0
Anayasa mahkemesi	f	282	70	150	56	369
	%	43,3	10,8	23,0	8,6	56,6
Cumhurbaşkanlığı	f	431	73	47	40	220
	%	66,2	11,2	7,2	6,1	33,7
Medya	f	564	4	11	22	87
	%	86,6	0,6	1,7	3,4	13,3
Diğer	f	627	6	1	3	24
	%	96,3	0,9	0,2	0,5	3,6

Bu bölümde denetmenlere, yakın ilişkiler kurulmasının Türkiye’ye yararlı olacağını düşündükleri ülke ve topluluklara ilişkin görüşleri sorulmuş ve birden fazla seçeneği işaretleyebilecekleri belirtilmiştir. Katılımcılar, Türkiye’nin İslam Ülkeleri ile iyi ilişkilerde

bulunmasının daha yararlı olacağını düşünmektedirler (% 84,0). Daha sonra sırasıyla, Avrupa Birliği (AB) ülkeleri (% 56,8) ve Türk Cumhuriyetleri (% 45,8) gelmektedir. Son sıralarda ise Çin (% 7,2), ABD (% 10,3) ve Rusya (% 10,4) bulunmaktadır (Tablo 23).

Tablo 23. Denetmenlerin yakın ilişkiler kurulmasının Türkiye'ye yararlı olacağını düşündükleri ülke ve topluluklara ilişkin görüşleri

Ülkeler	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
AB ülkeleri	37	56,8	281	43,2
ABD	67	10,3	584	89,7
Türk cumhuriyetleri	298	45,8	353	54,2
Çin	47	7,2	604	92,8
İslam ülkeleri	547	84,0	104	16,0
Rusya	68	10,4	583	89,6
Diğer	35	5,4	616	94,6

Katılımcıların çoğunluğu Türkiye'nin AB'ye girmesinin yararlı olacağını düşünmektedirler (%; 64,8). Ancak girmesinin herhangi bir yararının olmayacağını düşünenlerin sayısının da az olmadığı görülmektedir (% 35,2). Ayrıca denetmenlerin yarısından biraz fazlası Türkiye'nin AB'ye giremeyeceğini düşünmektedir (% 56,7) (Tablo 24).

Tablo 24. Denetmenlerin AB konusundaki görüşleri

AB konusundaki görüşleri	f	%
AB'ye girmek yararlı mı?		
Hayır	229	35,2
Evet	422	64,8
AB'ye girip giremeyeceğimiz		
Hayır	489	56,7
Evet	162	24,9
Toplam	651	100

Denetmenlerin yarısından biraz fazlası IMF politikalarının Türkiye'nin ekonomik sorunlarının çözümüne "hiç" katkıda bulunamayacağı görüşündedirler (% 55,6). "Çok" katkıda bulunacağını belirtenler oldukça azdır (% 1,8) (Tablo 25). IMF, Dünya

Bankası ve AB gibi uluslararası kuruluşların Türkiye'nin eğitim sorunlarının çözümüne katkısı konusunda ise denetmenlerin yarısına yakını "kısmen" katkıda bulunabileceğini belirtirken (% 49,3), katkılarının "çok" olacağını belirtenlerin oranı, sadece % 1,8'dir. Geriye kalanları (% 48,8), bu konuda uluslararası kuruluşların "hiç" bir katkılarının olmayacağına inanmaktadırlar (Tablo 25).

Tablo 25. Denetmenlere göre IMF'nin Türkiye'nin ekonomik sorunlarının ve uluslararası kuruluşların eğitim sorunlarının çözümüne katkısı

Ekonomik sorunların ve eğitim sorunlarının çözümüne katkı	f	%
IMF'in katkısı		
Hiç	362	55,6
Kısmen	270	41,5
Çok	12	1,8
Uluslararası kuruluşların katkısı		
Hiç	318	48,8
Kısmen	321	49,3
Çok	12	1,8
Toplam	651	100

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Denetmenlerin demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri

Araştırma kapsamındaki eğitim denetmenlerinin tamamına yakını baylardan oluşmuştur. Bayan denetmenlerin oldukça az olduğu görülmektedir. Bu sonuç, bayanların denetmenliği kendilerine uygun bir meslek olarak görmemelerinden kaynaklanabilir. Bayanların bu mesleği tercih etmemelerinin nedeni mesleğin koşullarının zorluğundan olabilir. Çünkü denetmenler meslek yaşamlarının büyük bir bölümünü seyahat ederek geçirmektedirler. Ayrıca bazen denetim için gittikleri yerlerden geç saatlerde evlerine dönmektedirler. Hatta gittikleri bölgelerden aynı gün içinde geri dönemedikleri de olmaktadır. Buna benzer zorluklar bayanların bu mesleği seçmemelerine neden olmuş olabilir. Bu araştırmanın örnekleminde olduğu gibi Türkiye'deki denetmenlerin çoğunluğunun erkeklerden oluştuğu düşünülürse, denetmenliği bayanların da tercih edebileceği bir meslek haline getirmenin yolları araştırılmalıdır.

Denetmenlerin çoğunluğu 45 yaş ve üzerindedir. Denetmenlikteki hizmet sürelerine bakıldığında yarısına yakınının 16 yıl ve üzerinde hizmetinin olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum denetmenlik mesleğini yapanların ileri yaşlarda olduğunu göstermektedir. Aypay (2010), bunu hem bir tehdit, hem bir fırsat olarak görmektedir. Çünkü yakın bir gelecekte emeklilik gibi nedenlerle yeni denetmen kadrolarına gereksinim duyabileceğini, bu denetmenlerin iyi seçilmesi, yetiştirilmesi ve görevlerinin önemli bir kısmını eğitim-öğretime ayırmaları durumunda önemli bir geri-bildirim ve destek işlevi görebileceğini belirtmektedir.

Büyüme çağlarında denetmenlerin yarısından fazlasının kırsal kesimde bulunduğu görülmektedir. Annelerinin tamamına yakını ev hanımıdır. Babalarının mesleklerine bakıldığında ise çiftçilik yapanların diğerlerine göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bir başka çalışmada da denetmenlerin çoğunluğunun çocukluğunu köy ve kasabada geçirdiği, annelerinin tamamına yakınının ev hanımı ve babalarının yarısından biraz fazlasının çiftçi olduğu anlaşılmaktadır

(Kaya, 2009). Denetmenlerin annelerinin ve babalarının çoğunluğu ilkokul mezunu, annelerinin yaklaşık 1/3'ü, babalarının ise 1/10'u okur-yazar değildir. Aypay'ın (2010) yaptığı çalışmada da denetmenlerin anne ve babalarının çoğunluğunun ilkokul mezunu oldukları görülmektedir. Denetmenlerin çocukluk dönemlerini geçirdikleri yerler ve anne-babalarının meslek durumlarının Kaya'nın (2009) çalışmasıyla, anne-babalarının eğitim-öğretim durumlarının ise Aypay'ın (2010) yaptığı çalışmayla tutarlılık gösterdiği söylenebilir.

Denetmenlerin aile yaşamlarına yönelik durumlarına bakıldığında, tamamına yakınının evli ve çocuk sahibi olduğu, yarısından fazlasının iki çocuklu olduğu anlaşılmaktadır. Denetmen eşlerinin yarısına yakınının çalışmadığı görülmektedir. Kaya (2009) tarafından yapılan çalışmada da denetmenlerin tamamına yakınının evli ve çocuk sahibi olduğu, çoğunlukla iki çocuklarının olduğu ve eşlerinin yarısına yakınının çalışmadığı anlaşılmaktadır. Her iki çalışmada da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir.

Denetmenlerin ekonomik durumları değerlendirildiğinde, yarısına yakınının evlerine giren toplam aylık gelirin 2001-3000 TL arasında, % 32,6'sının gelirin 2000 TL ve altında olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların neredeyse tamamı ücretlerini yeterli bulmamaktadır. Yapılan başka çalışmalarda da denetmenlerin ücretlerinden memnun olmadıkları anlaşılmaktadır (Kayıkçı, 2004; Şahin, Çek ve Zeytin, 2011; Tok, 2004). TÜRK-İŞ tarafından yapılan araştırmanın 2012 Ekim ayı sonuçlarına göre dört kişilik bir ailenin gıda harcaması ile birlikte yapılması zorunlu diğer harcamaların toplam tutarı, yani yoksulluk sınırı 3.120,55 lira olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmanın 2010 yılında yapıldığı ve o günden bu yana çalışanların ücretlerinde ciddi artışların yapılmadığı düşünülürse, denetmenlerin aylık ortalama gelirlerinin yoksulluk sınırında olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ücretlerin yeterli bulunmaması şaşırtıcı bir sonuç değildir. Bu sonucun etkisiyle de olsa gerek denetmenlerin yarısından fazlası, daha iyi bir ücret karşılığında başka bir kuruma geçebileceklerini, çocuklarının da denetmenlik mesleğini seçmesini istemediklerini belirtmektedirler. Denetmenlerin ekonomik

durumlarının iyileştirilmesinin yanısıra, denetmenlerin mesleklerinden memnun olmamalarının altında yatan nedenler, farklı örneklem grupları üzerinde çalışılarak ya da nitel araştırmalar yapılarak ortaya çıkarılabilir.

Denetmenlerin çoğunluğu hem ev hem de araba sahibidir. Aypay'ın (2010) çalışmasında ise çoğunluğu araba sahibi olduğunu belirtirken, yarıya yakınının kendilerine ait bir evde ikamet ettikleri anlaşılmaktadır. Her iki araştırmada da denetmenlerin çoğunluğunun araba sahibi olmasının nedeni şundan kaynaklanabilir. Denetmenler kendilerine resmi araç tahsis edilmediği için görevlerine genelde kendi özel araçlarıyla gitmek durumundadır. Bu nedenle araba sahibi olmak onlar için doğal bir gereksinim olmanın yanı sıra zorunluluk halini almış olabilir. Ancak ev sahibi olma konusunda her iki çalışma arasında tutarlılık yokmuş gibi gözükse de bu durum soruların farklılığından kaynaklanabilir. Bu çalışmada denetmenlere, "kendilerine ait evinin olup olmadığı" sorulurken, Aypay'ın (2010) çalışmasında "kendilerine ait evde oturup oturmadıkları" sorulmuştur. Dolayısıyla belki kendilerine ait evlerinin olduğu, ancak lojmanda oturdukları için kendi evlerinde oturmayı tercih etmedikleri ya da sahip oldukları evlerin başka bir ilde olması gibi nedenlerden dolayı sonuç farklı çıkmış olabilir.

Araştırmaya katılanların çoğunluğunun STK'lara üye oldukları görülmektedir. Başka çalışmalarda da denetmenlerin çoğunluğunun örgütlü olduğu anlaşılmaktadır (Kaya, 2009; Aypay, 2010). Denetmenlerin en fazla üye olduğu STK, TEMSEN 'dir. İşgörenlerin örgütlenmesi, mesleki ve özlük haklarının iyileştirilmesi, demokratik taleplerin elde edilmesi, çalışanların sorunlarının ilgili yerlere iletilmesi, görüşlerinin kamuoyunca dikkate alınması açısından önemlidir. Dolayısıyla denetmenlerin çoğunluğunun örgütlü olmaları bu açıdan önem taşımaktadır.

Denetmenlerin yaşam alışkanlıkları ve akademik nitelikleri

Denetmenlerin yaşam alışkanlıklarına bakıldığında mesleğinin dışında kalan zamanlarının çoğunu daha çok gazete ve dergi okuyarak, TV seyrederek geçirmektedirler. En az kafe, lokal vb. yerlere giderek zamanlarını değerlendirmektedirler.

Televizyon programları içinde en çok "haber" programlarını, en az "magazin" programlarını izlemektedirler. Denetmenler en fazla "Türk Halk Müziği" dinlemekten hoşlanırken, en az dinledikleri müzik türü, "rock" ve "yabancı dilde pop müzik"tir. Mesleki kitaplar dışında en çok "roman" okumayı tercih etmektedirler. "Dini kitaplar" ise en az tercih edilen kitap türüdür. Aypay'ın (2010) denetmenler ile Aksu ve arkadaşlarının (2007) eğitim fakültesi öğrencileri ilgili yaptığı çalışmalarda en çok okunan kitap türünün yine "roman" olduğu görülmektedir.

Denetmenlerin yarısından fazlası evlerine "her gün" gazete almaktadır. Ancak güncel olayları daha çok "televizyondan" ve "internetten" takip etmektedirler. Radyodan izleyenlerin sayısı ise oldukça azdır.

Denetmenler yıllık izinlerini daha çok "deniz kenarında" ve ardından "evde" geçirdiklerini belirtmektedir. En az tercih ettikleri yer "yurtdışıdır". Denetmenlerin aylık ortalama gelirlerinin düşük olması, yurtdışında tatil yapmalarını engellemiş olabilir.

Denetmenlerin akademik nitelikleri değerlendirildiğinde büyük çoğunluğunun alanlarıyla ilgili akademik bir dergiye abone olmadıkları anlaşılmaktadır. Yabancı dillerinin yeterliliği konusunda yöneltilen soruya da denetmenlerin çoğunluğu bu konuda "yetersiz" olduklarını vurgulamışlardır. Denetmenlerin içinde lisansüstü öğrenim görenler ya da bu öğrenimlerini tamamlayanlar bulunmaktadır. Dergi aboneliği olanlar ve yabancı dil konusunda kendini yeterli görenler bu denetmenler olabilir. Eğitim sistemi içinde yönetici ve öğretmenleri yönlendirme, geliştirme, onlara liderlik ve rehberlik yapma gibi önemli bir misyon üstlenen denetmenlerin kendilerini bu konuda yetersiz bulmaları önemli bir sorundur. Çünkü eğitim denetmenlerinin rehberlik yaptıkları, denetledikleri eğitimcilere yararlı olabilmeleri için kendilerini daha iyi yetiştirmiş olmaları gerekir. Bu anlamda İl Eğitim Denetmenleri Başkanlıkları çeşitli akademik dergilere abone olarak bu dergilerden denetmenleri yararlandırabilir. Başkanlık bu vesileyle denetmenlerin alanlarındaki gelişmeleri izleyebilme ve dergi aboneliği konusunda bir girişim başlatabilir. Ayrıca denetmenlerin yabancı dil konusundaki eksikliklerini

giderebilmek için il içinde sertifikalı kurslar düzenlenebilir. Atama ve yükseltmelerde yabancı dil düzeyi, tercih nedeni olacağına dair yasal düzenlemeler yapılarak, denetmenler yabancı dil öğrenmeye teşvik edilebilir.

Denetmenlerin mesleki konular, toplumsal, ekonomik ve siyasal sorunlara ilişkin görüşleri:

Denetmenler, mesleki sorunlarının giderilmesinde etkili olabilecek kuruluşların başında "hükümetler"i görmektedirler. Denetmenlerin tamamına yakını örgütlü olmalarına rağmen, yaşadıkları

sorunlara sendikal örgütlenmenin çözüm getireceğini düşünenler, ancak % 20'sidir. En az etkili olacağını düşündükleri kurum ise "üniversiteler"dir. Üniversitelerde eğitim denetmenleri ile ilgili birçok araştırma yapılmış ve hala da devam eden araştırmalar bulunmaktadır. Yapılan araştırmalarda sorunlara yönelik birçok çözüm önerileri sunulmasına rağmen, bu konuda denetmenlerin üniversitelerden beklentilerinin az olması üzerinde durulması gereken önemli bir durumdur.

Denetmenlerin yaşamlarını etkileyen değerlere bakıldığında, en "çok" etkileyen değerler Demokratik Değerler olduğu anlaşılmaktadır. Ardından Mesleki ve Milli Değerler gelmektedir. Gelenekler-Töreler ve Dini Değerlerin ise kendilerini "orta" düzeyde etkilediğini belirtmektedirler. Karakütük ve arkadaşları (2008) tarafından yapılan çalışmada öğretim elemanlarına benzer soru yöneltilmiş, onlar da kendilerini en "çok" etkileyen değerler Mesleki Değerler, sonra Demokratik ve Milli Değerler olduğunu belirtmişlerdir. Gelenekler ve Töreler ile Dini Değerlerin "orta" düzeyde etkili olduğu gözlenmektedir. Denetmenlerle öğretim elemanlarının yaşamlarında etkili olan değerlerin birbirine benzer değerler olduğu söylenebilir.

Denetmenler Türkiye'deki toplumsal ve ekonomik alanda yaşandığı varsayılan sorunların başında "ekonomik istikrarsızlık ve işsizlik" konusunun geldiğini belirtmektedirler. "İnsan hakları ihlalleri" ve "Terör olayları" da ülkemizdeki sorunların başında görülmektedir. "Dini inançlara yönelik saldırılar" ve "Kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi" sorunu ise,

en son sırada yer almıştır. Karakütük ve arkadaşlarının (2008) yaptığı çalışmada da "ekonomik istikrarsızlık ve işsizlik", öğretim elemanları için Türkiye'deki en önemli sorun olarak görülürken, "kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi" en az görülen sorundur. 2010 yılında yapılan bir araştırmada halka "Türkiye'nin en önemli sorunu nedir?" sorusu yöneltilmiş, halk "ekonomik sorunlar-pahalılık ve işsizlik" yanıtını vermişlerdir (ANKA, 2010). Her üç araştırmanın sonucunda da dile getirilen sorunların birbirine benzer sorunlar olduğu anlaşılmaktadır.

Katılımcılar, Türkiye'de eğitim sisteminde yaşandığı varsayılan sorunlar arasında en önemli sorunu olarak "eğitim politikalarının hükümetlere göre değişmesi" konusunu birinci sırada göstermişlerdir. Ardından sırasıyla "eğitime ayrılan kaynakların yetersizliği", "siyasal kadrolaşma", "nitelikli öğretmen açığı" gibi sorunlar gelmektedir. Bu sorunlar içinde en az önemli görülen sorun ise "Okur-yazar oranının düşüklüğü"dür. Karakütük ve arkadaşlarının (2008) çalışmasında da öğretim elemanları bu konuda en önemli sorun olarak "Eğitim politikalarının hükümetlere göre değişmesi"ni görmektedirler. Ayrıca "Eğitime ayrılan kaynakların yetersizliği" ve "Nitelikli öğretmen açığı" sorunları da önemli buldukları sorunların başındadır. Onların da en son sırada belirttikleri sorun "Okur-yazar oranının düşüklüğü"dür. Görüldüğü gibi farklı meslek gruplarında olmalarına rağmen eğitimcilerin eğitim sorunlarına bakış açılarının birbirinden çok da farklı olmadığı anlaşılmaktadır.

Denetmenlerin Türkiye'de en çok güvendiği kurum, TSK'dir. En az güvenilen kurum ise Siyasi Partiler ve Medya'dır. Öğretim elemanları (Karakütük ve arkadaşları, 2008; Özdemir ve diğerleri, 2005) ve eğitim fakültesi öğrencilerinin (Aksu ve arkadaşları, 2007) görüşlerinin alındığı çalışmalarda da en güvenilen kurum TSK, en az güvenilen kurum Siyasal Partiler'dir. Medya da, öğretim elemanlarının en az güvendiği kurumlardan bir diğeridir. Kasım 2012'de yapılan bir araştırmada da halkın en güvendiği kurumun yine TSK olduğu görülmektedir (Cumhuriyet, 22 Kasım 2012). Toplumun farklı kesimleri ile yapılan araştırmalarda ve bu araştırmanın bulgularında TSK'nın yüksek oranda en güvenilir kurum olarak görülmesi,

araştırmaların birbirleriyle tutarlı olduğunu göstermektedir.

Denetmenler, Türkiye'nin öncelikle İslam Ülkelerini, ardından AB ülkeleri ve Türk Cumhuriyetleri'ni yakın ilişkiler kurulması gereken ülkeler olarak belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarının görüşlerinin alındığı çalışmada ise, yakın ilişkiler kurulmasının Türkiye'ye yararlı olacağı düşünülen ülkeler olarak başta AB ülkeleri, sonrasında Türk Cumhuriyetleri, son sırada da İslam Ülkeleri belirtilmiştir (Karakütük ve diğerleri, 2008). Bu konuda denetmenlerle öğretim elemanları İslam Ülkeleri ile ilişkiler kurma konusunda birbirlerinden tamamen farklı düşünmektedirler. Ancak diğer ülkelerle ilişkiler konusunda birbirlerinden çok da farklı düşünmedikleri söylenebilir.

Denetmenlerin AB konusundaki görüşlerine bakıldığında, katılımcıların çoğunluğu Türkiye'nin AB'ye girmesinin yararlı olacağını düşünmektedirler. Ancak, denetmenlerin yarısından fazlası Türkiye'nin AB'ye

giremeyeceğini belirtmektedir. Öğretim elemanları da Türkiye'nin AB'ye tam üyeliğinin yararlı olacağı; ancak, giremeyeceği görüşündedir (Karakütük ve diğerleri, 2008; Özdemir ve diğerleri, 2005). Aksu ve arkadaşlarının (2007) yaptığı çalışmada da öğrencilerin çoğunluğunun Türkiye'nin AB'ye giremeyeceğini belirttikleri görülmektedir. Dolayısıyla yapılan çalışmaların birbirini destekler niteliğinde olduğunu söylemek mümkündür.

Denetmenlerin yarısından biraz fazlası, IMF politikalarının Türkiye'nin ekonomik sorunlarına, uluslararası kuruluşların ise eğitim sorunlarının çözümüne "hiç" katkıda bulunamayacağı görüşündedirler. Karakütük ve arkadaşlarının (2008) yaptığı çalışmada da öğretim elemanlarının denetmenlerle benzer görüşleri paylaştıkları söylenebilir. Öğretim elemanlarının da yarısına yakını IMF politikalarının ve uluslararası kuruluşların Türkiye'nin ekonomik ve eğitim sorunlarının çözümüne "hiç" bir katkılarının olmadığı görüşündedirler.

KAYNAKÇA

- Acheson, K. A., & Gall, M. D. (1997). *Techniques in the clinical supervision of teachers* (4th. ed.). New York, NY: John Wiley & Sons.
- Açıkgöz, K. (1990). Malatya, Mardin, Diyarbakır illerinde görevli ilköğretim müfettişlerinin çağdaş denetim etkinliklerini uygulama dereceleri ve denetim sürecinde karşılaşılan güçlükler. Malatya: İnönü Üniversitesi Araştırma Raporu.
- Aksu, M., Daloğlu, A., Yıldırım, S., Kiraz, E., and Demir, C. E. (2007). Öğretmen adayları profili araştırması. *İlköğretmen*, 16, 44-49.
- ANKA. (2010, 18 Mart) Halk TSK'nın yıpratıldığını düşünüyor. *Milliyet Gazetesi*. S. 1.
- Arabacı, İ. B. (2012). İl eğitim denetmenlerinin sorunları. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*. 1(1) 1-14.
- Aypay, A. (2010). Denetçi profiline ilişkin sorunlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 8(3), 593-622.
- Balcı, A. (1995). *Sosyal bilimlerde araştırma*. Ankara: 72 TDFO Bilgisayar- Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.
- Balcı, A. ve Yılmaz, K. (2005). Okul yöneticisi profil araştırması. *Yayımlanmamış Araştırma*. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Başar, H. (1995). *Eğitim denetçisi*. Ankara: Pegem.
- Cumhuriyet Gazetesi. (2012, 22 Kasım). *Türkiye'nin yarısı başkanlık sistemine karşı*. s. 1.
- Çetin, B. (2012). İlköğretim öğretmen adaylarının profillerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 11(3), 596-610.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (2004). *Supervision and instructional leadership: A developmental approach* (6th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Karakütük, K., Tunç, B., Özdemir, G. ve Bülbül, T. (2008). *Eğitim fakültelerinin öğretim elemanı profili*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. Yayın No: 205.

- Karasar, N., (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, U. (2009). *İlköğretim müfettişlerinin iş tatminleri ile örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış master tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Kayıkçı, K. (2004). *Millî Eğitim Bakanlığı denetmenlerinin denetim alt sisteminin yapısal sorunlarına ilişkin algıları ve iş doyum düzeyleri*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Kızılçaoğlu, A. (2009). Necatibey eğitim fakültesi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının profili. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(10), 87-105.
- Kocabaş, A. (2000). Buca eğitim fakültesi örneğinde sınıf öğretmeni adaylarının profili, *II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu*, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Çanakkale, 469-474.
- Korkmaz, M., & Özdoğan, O. (2005). İlköğretim müfettişlerinin rehberlik görevlerini gerçekleştirme düzeyleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 431-443.
- Krey D. & Burke, P.J. (1989). *A design for instructional supervision*. Springfield, Illinois: Charles C.
- MEB. (1999). *Teftiş kurulu başkanlıkları yönetmeliği*. 11 Ekim 2012 tarihinde <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/55.html>. adresinden alınmıştır.
- MEB. (2010). İl eğitim denetmenlerinin 2010 yılı yer değiştirmelerine esas illerin ihtiyacını gösterir tablo. MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü.
- Memişoğlu, S. P. (2007). The supervision of information technology classrooms in Turkey: A nationwide survey *Australasian Journal of Educational Technology*, 23 (4), 529-541. 28 Haziran 2011 tarihinde <http://www.ascilite.org.au/ajet/ajet23/memisoglu.html>, adresinden alınmıştır.
- Neagley, L. & Evans, H.D. (1980). *Handbook for effective supervision of instruction*. (3th.ed) Engle-wood Cliffs, N. J.: Prentice Hall.
- Ok, A. ve Önkol, P. (2007). Öğretmen yetiştirme programındaki öğretmen adaylarının profili. *Eğitim ve Bilim*, 32(143),13-25.
- Okçabol, R. ve Gök, F. (1998). Öğretmen profili araştırması. Ankara: Eğitim-Sen Yayını.
- Olivia, P.F. & Pawlas, G.E. (2001). *Supervision for today's school*. (6th.ed). New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Özdemir, M.Ç., Yüksel, G., Cemaloğlu, N. ve Diğerleri (2005). Türkiye'de üniversite profili ve bazı değerlendirmeler, *Günce dergisi*, 32, TUBA Bülteni.
- Özer, B., Öner, C., Güney, K. (2007). *Teknik eğitim fakültelerinde öğretim elemanı*. Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları.
- Özmen, F. (2000). Klinik denetim öngörülerini çerçevesinde denetçi görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 10(1), 119-157, Elazığ.
- Sarpkaya, R. (2004). İlköğretim denetmenlerinin denetim süresince karşılaştıkları sorunlar. *SDÜ Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(8), 114-129.
- Sergiovanni, T. J., & Starrat, R. J. (2002). *Supervision: a redefinition* (7. bs.). New York: McGraw-Hill.
- Söbü A. (2005). İlköğretim müfettişlerinin sorunları (IV. Hizmet Bölgesi Örneği). (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Sullivan, S., & Glanz, J. (2000). *Supervision that improves teaching: strategies and techniques* (2th. ed.). California: Corwin Press.
- Şahin, S., Çek, F. ve Zeytin, N. (2011). Eğitim Müfettişlerinin Mesleki Memnuniyet ve Memnuniyetsizlikleri. *Eğitim Yönetimi*.17(2), 221-246.
- Şenol, H. ve Tüfekçi, Ö.K. (2007). Muhasebe programında eğitim gören öğrencilerin profili ve beklentileri:SDÜ örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 3(5), 151-163.
- Taymaz, H. (2010) *Eğitim sisteminde teftiş, kavramlar, ilkeler, yöntemler*. Ankara: Pegema.

- Tok, T. N. (2004). İlköğretim Müfettişlerinin İş Doyumu ve Örgütsel Bağlılıkları. (Yayımlanmamış Doktora Tezi.) Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- UNESCO (2007). *Roles and functions of supervisors*. 28 Haziran 2011 tarihinde www.unesco.org/iiep, adresinden alınmıştır.
- Ünal, A., & Gürsel, M. (2007). İlköğretim denetçilerinin öğrenen organizasyon yaklaşımı açısından değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 463-482.
- Yaman, S., Evcek, E., & Inandı, Y. (2008). Inspection in elt: the attitudes of English language teachers towards inspectors. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(35), 38-49.
- Yavuz, Y. (1995). *Öğretmenlerin denetim etkinliklerini klinik denetim ilkeleri açısından değerlendirmeleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye.

Summary

Introduction

The purpose of the educational supervision is to improve the educational process, to avoid deviations from organizational goals, and to correct the mistakes and imperfections in organizational action. In Turkey, it is the role of ministry supervisors and internal auditors in ministry centers, and education supervisors in each province to get feedback about the problems related to the new system of education and fulfill an effective guidance and supervision of teachers and administrators with a specific purpose to develop and update the education system. Education supervisors who participated in this research and whose opinions we referred to are admitted to the profession, after a competitive exam, among those teachers who receive at least a four-year education from a higher education institution.

The purpose of this research is to demonstrate supervisors' demographic, socio and economic characteristics, their life styles and expenses, and their professional features and also to identify supervisors' opinions of social, economic, political, and professional issues.

Methodology

This is a survey. The population of the study consisted of 2833 education supervisors in 81 provinces in Turkey. Stratified sampling method was used by considering five service zones where supervisors worked. Five cities in each location were taken as samples by considering the number of supervisors in each region and geographical features of the

region. Of all the questionnaires 651 were evaluated with a return rate of 23%. As a means of data collection, questionnaire developed by Karakutuk, et al. to identify the profile of supervisors was used and the questionnaire included 39 questions. Cronbach's Alpha value for the questionnaire is .86. Data findings were analyzed and evaluated in terms of percentage and frequency distributions.

Findings and Discussion

An analysis of supervisors' demographic, social and economic characteristics shows that 45% of the participating supervisors were born in the village; 56 % had working wife, 31%, of their mothers and 14% of their fathers were illiterate. 96 % of their mothers were housewives, 33% of their fathers were farmers. Outside their profession, they spent most of their time reading newspapers and magazines (82%). What they followed most as TV program as news (90%). They mostly listened to Turkish folk music (85%). They rather preferred reading novels (57%).

Supervisors reported that 53 % of them bought a newspaper every day, they were not subscribed to an academic journal (82%), they spent their summer holidays on seaside report areas, and they didn't have good knowledge of a foreign language. The majority of the participants were a member of any association or union in education (81%). The majority of the participants also reported that they did not find their salaries sufficient enough but

they could work in any other institution with a higher salary. Moreover, they expressed that they did not want their children to become supervisors.

Supervisors had the following views about social, economic, political and professional issues:

In Turkey, "economic instability and unemployment" comes at the top of social and economic problems while "change in education policy with the change in government" occupies the most important

problem as to the education system. Participants had the opinion that Turkey's accession to EU and Turkey's contact with Islamic Countries and EU member countries would be beneficial for the country; however, they believed that Turkey would not be admitted to EU. They also held the view that IMF policies could not contribute to the solution of Turkey's economic problems while international organizations could contribute to these problems partially.